

законодавства, які визначатимуть статус дітей з інвалідністю внаслідок війни. Оскільки отримання пільг та гарантій соціального захисту пов'язане з отриманням відповідного правового статусу, важливо закріпити ці питання у законодавстві. Однак, чинне законодавство має ряд прогалин і колізій, які ускладнюють або навіть перешкоджають належному забезпеченню державних соціальних гарантій дітям, які постраждали внаслідок воєнних дій та збройних конфліктів.

Список використаних джерел:

1. Процедура отримання статусу особи з інвалідністю внаслідок війни, яка встановлена постановою Кабінету Міністрів України від 25 квітня 2018 року № 306 «Деякі питання встановлення зв'язку інвалідності з пораненнями чи іншими ушкодженнями здоров'я» URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/deyaki-pitannya-vstanovlennya-zvyaz> (дата звернення 26.03.2024).
2. Про затвердження Порядку надання статусу особи з інвалідністю внаслідок війни особам, які отримали інвалідність внаслідок поранення, контузії, каліцтва або захворювання, одержаних під час безпосередньої участі в антитерористичній операції, здійсненні заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації в Донецькій та Луганській областях, забезпеченні їх проведення: постанова КМУ від 08.09.2015 № 685. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/685-2015-%D0%BF#Text> (дата звернення 26.03.2024).
3. Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту: Закон України від 22 жовтня 1993 року 1993 № 45. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3551-12#Text>. (дата звернення 26.03.2024).

Борюшкіна О. В.

кандидат соціологічних наук, доцент
Державний біотехнологічний університет
e-mail: psuh@ukr.net

ОСОБЛИВОСТІ СТАНОВИЩА ЛЮДЕЙ ПОХИЛОГО ВІКУ В УКРАЇНСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Сучасний етап розвитку українського суспільства можна окреслювати не лише непростою економічною і політичною ситуацією, його сміло можна охарактеризувати і специфічним явищем руйнування надій та сподівань

значної частини населення. Першочергово, це стосується людей похилого віку, які, отримавши статус пенсіонера, можуть брати участь у житті суспільства лише частково. Важливим є те, що у своєрідних умовах старше покоління у зв'язку з переоцінкою цінностей і досягнень доперебудовного періоду часто відчують депривацію й розчарування: їхнє життя, їхня робота, їхні присвячені праці на користь суспільства дуже часто визнаються непотрібними. Зазначимо, що економічна ситуація України спонукає людей похилого віку активізувати свою позицію, продовжувати роботу і після досягнення пенсійного віку [1].

Соціальні проблеми людей похилого віку перебувають у центрі уваги багатьох соціальних інститутів та дослідницьких програм, спрямованих на забезпечення гідного рівня життя людей похилого віку. Зміна соціально-демографічної структури населення у зв'язку зі зростанням питомої ваги людей похилого віку провокує загострення соціально-економічних труднощів, що пов'язані з розміром пенсійного забезпечення і якістю та доступністю послуг системи охорони здоров'я. Пристосування суспільства й економіки до особливих потреб старішого населення потребує нового прочитання ролей і визнання потенційних вкладів, які особи похилого віку можуть і мають вносити у процеси розвитку суспільства.

Серед основних соціально-економічних проблем варто виділити збільшення економічного навантаження у першу чергу на населення працездатне, економічного забезпечення, старіння працездатного населення, гальмування науково-технічного прогресу, уповільнення оновлення знань та ідей, загострення проблем самотності осіб похилого віку та необхідності їх соціальної підтримки та ін.

Принципи ООН стосовно людей похилого віку – незалежність, участь, догляд, реалізація внутрішнього потенціалу – привертають увагу до літніх людей як до особливої соціально-демографічної групи населення, висловлюють сучасні гуманістичні погляди на місце та роль людей

похилого віку у світовому співтоваристві. Люди похилого віку – найбільш соціально вразлива та незахищена частина населення нашої країни, становище якої в сучасному транзитивному суспільстві пов'язане зі значними соціальними ризиками.

Що стосується проблеми втрати свободи, то її цього разу розглядатимемо як можливість цілісної самореалізації людини старшого віку. Поняття свободи для представників старшої вікової групи включає: політичну свободу та свободу самовираження, свободу пересування, яка дозволяє опанувати навколишній світ; конкуренцію з точки зору свого економічного стану. Українські пенсіонери зовсім не готові до конкуренції в економічному плані. Після розпаду СРСР громадяни втратили більшість своїх заощаджень. Люди похилого віку обмежені у свободі пересування в межах своїх фізичних можливостей і використання безкоштовного проїзду в громадському транспорті. Укупі з цим соціальне середовище надає мізерно мало альтернатив для розширення життєвого простору пенсіонера [2].

Унеможливлення самовизначення індивіда в соціальному просторі веде до втрати соціальної ідентичності. Людям, які соціалізувалися і вели активне соціальне життя у період державного соціалізму, важко прийняти мінливі норми доби становлення капіталізму, який засуджували вони раніше. Що стосується соціальної активності осіб похилого віку, їх суб'єктності як громадян в різних сферах суспільного життя, то тут вони частіше всього виступають об'єктом соціальної допомоги або соціальної зневаги.

Особливе місце серед проблем літніх людей займають також проблеми «ейджизму», дискримінаційного ставлення до представників цієї вікової групи. Елементом ейджизму є негативне ставлення до окремих осіб або груп за віковою ознакою, яке проявляється у готовності адекватно сприймати лише тих людей, критерій віку яких відповідає заздалегідь

визначеному. Така готовність є результатом певних стереотипів, які повністю чи частково не відповідають дійсності, занадто узагальнені і не враховують її дійсності. Повнота сутності стереотипізації щодо представників старших вікових категорій полягає у невиправдано негативній установці. Недиференційовані та упереджені судження приписують усім без винятку людям старшого покоління лише негативні якості, які знижують їх цінність для життєдіяльності суспільства [3].

Можна зробити висновок, що, незважаючи на ґрунтовну юридичну базу соціального захисту людей похилого віку, його ключові аспекти потребують удосконалення до рівня міжнародних стандартів, чому можуть посприяти окреслені шляхи реформування системи соціальних послуг, які ставлять собі за мету деінституціалізацію і створення розгалуженої мережі служб і закладів, що можуть надавати якісні послуги у громаді; децентралізацію процесів управління, фінансування, розташування послуг; розширення можливостей людей похилого віку у виборі послуг та участі у зазначеному процесі; покращення якості соціальних послуг через вивчення потреб на індивідуальному рівні та в межах окремих адміністративно-територіальних одиниць; впровадження технологій з покращення якості, серед яких моніторинг, оцінювання і контроль.

Список використаних джерел:

1. Король В. М. Вибір технології роботи з людьми похилого віку в сучасних умовах. Інноваційні підходи до застосування технологій у соціально-педагогічній роботі: матеріали Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф. (Черкаси. 15-16 лют. 2009 р. Міністерство освіти і науки України, Черкаський нац. ун-т ім. Б. Хмельницького. Черкаси: Видавництво ЧНУ ім. Б. Хмельницького, 2009. 240 с.
2. Сопко Р. І. Проблеми людей похилого віку у соціально-економічному контексті. Соціальна робота і підготовка фахівців у світлі вимог Болонської системи. Матеріали доп. та повід. міжнар. наук.-практ. конф. (м. Ужгород, 22 вересня 2011 року). 2011. с. 68–71.
3. Біскуп В. С. Ейджизм, як соціальна проблема та шляхи її подолання. Вісник Черкаського університету. Вип. 121. 2008. С. 37–41.